

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 – 16 жовтня 2019 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 жовтня 2019 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2019. – 230 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Редакційна колегія:

Агеєва І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - д.е.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., доц., Каламан О.Б. – к.е.н., доц., Мельник Ю.М. – к.е.н., доц.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом №2 від 01.10.2019 р.

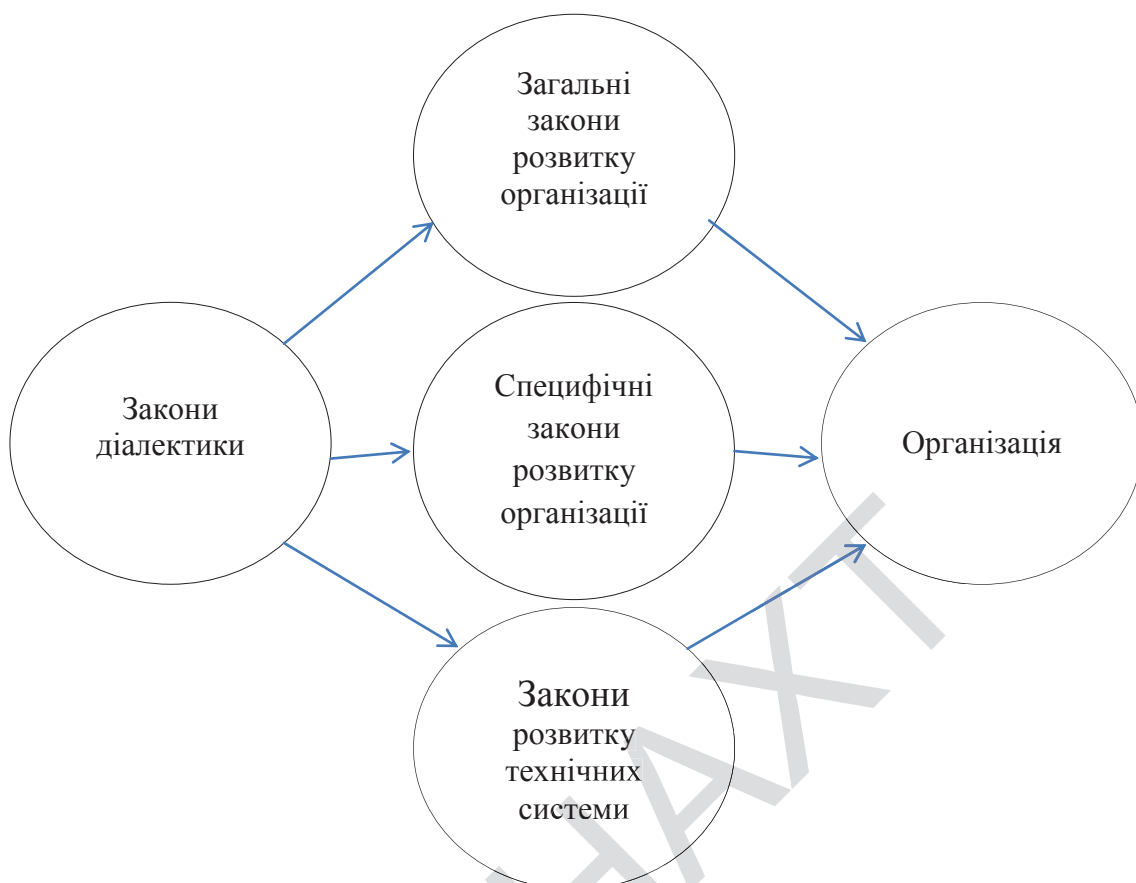

Рис. 1 – Система законів впливу на створення, функціонування і розвиток організації

Досягнення цілей організаційного проектування забезпечується врахуванням сукупного впливу системи законів діалектики, законів розвитку організації і законів розвитку технічних систем.

Література

1. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Реструктуризация предприятий и компаний: Учеб. пособ. для вузов / Под общ. ред. И.И. Мазура. – Москва: ЗАО «Издательство «Экономика», 2001. – 456с.
2. Межова Л.Н., Петрова Л.И. Организационное проектирование как фактор обеспечения конкурентоспособности отечественных предприятий / Вестник университета. – № 12. – 2013. – С. 180-185

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ*

**Антонюк П.О., к.е.н., с.н.с. відділу ринкових механізмів і структур
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
Антонюк О.П. к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту
Одеська національна академія харчових технологій**

В останні роки Україна нарощує експорт товарів, а в структурі товарного експорту головним експортним товаром стає агропродовольча продукція.

Подальше нарощування вітчизняного експорту потребує аналізу сучасних тенденцій зовнішньої торгівлі. Насамперед, це стосується тих груп товарів, що займають значне місце в агропродовольчому експорті, динамічно розвиваються і здатні ефективно вплинути на зростання експорту. До таких товарів в першу чергу відноситься продукція олієжирового підкомплексу.

Дослідженням міжнародної економічної інтеграції агропродовольчої продукції, пошуку шляхів підвищення її ефективності присвячено роботи багатьох науковців, а саме: Б.В. Духницького, М.І. Пугачова, І.Г. Кириленко, Ю.О. Лупенко. Разом з тим з огляду на місце в зовнішній торгівлі товарів олієжирового під комплексу необхідні додаткові дослідження можливостей подальшого нарощування експорту.

Мета тез – аналіз існуючого стану експорту товарів олієжирового підкомплексу та виявлення умов його подальшого зростання.

В останні роки активізувався процес інтеграції України в світові економічні процеси. Серед факторів розвитку економічної інтеграції важливе місце займає зовнішня торгівля і в першу чергу нарощування експорту товарів. Починаючи з 2014 р. головним експортним товаром України стає агропродовольча продукція, значна частина якої, а саме 38-39 % представлена продукцією олієжирового підкомплексу – олійні культури (соняшник, соя, ріпак і продукти їх переробки – олія та макуха – табл. 1)

Таблиця 1 Вартість і структура експорту продукції олієжирового підкомплексу України

Показники	2014 р.		2018 р.		2018 р. в % до 2014 р.
	млн. дол.	%	млн. дол.	%	
Експорт агропродовольчої продукції	16669	x	18612	x	111,7
Експорт товарів олієжирового підкомплексу, в т.ч.	6329	100,0	7325	100,0	115,7
- насіння	1018	25,6	1870	25,5	115,6
- олія	3731	58,9	4377	59,8	117,3
- макуха	980	15,5	1078	14,7	110,0

Як свідчать дані табл. 1 експорт продукції олієжирового підкомплексу зростає швидше, ніж в цілому продукції АПК. Структура експорту майже не змінюється, проте більшу частину експорту – близько 75 % складає промислова продукція – олія та макуха.

За період незалежності виробництво олійних культур досягло значного прогресу – валовий збір зріс у 7,6 рази переважно за рахунок зростання посівних площ з 1809 тис. га в 1990 р. до 8886 тис. га в 2018 р. або в 4,9 рази. Урожайність олійних хоч і зросла в 1,55 рази проте залишається низькою у порівнянні з такими країнами ЄС як Франція, Німеччина, Румунія, Італія. Збільшення урожайності розглядається як важливий резерв нарощування валового збору олійних, так як можливості збільшення посівних площ вже вичерпані.

* Публікацію підготовлено в межах виконання НДР «Формування ефективної логістики товарних ринків» (№ держреєстрації 0119U000227)

Насиченість посівних площ олійними культурами за період 1990-2018 рр. зросла з 5,6 % до 32,0 %, що значно перевищує допустимі межі. До речі в Європейському союзі теж потужному виробнику олійних в 2017 р. під ріпаком, соєю та соняшником було зайнято лише 11977 тис. га, або 9,1 % усіх посівних площ.

З досягнутими обсягами виробництва соняшнику, сої та ріпаку Україна стає важливим учасником на світовому ринку як олійних так і, особливо, продуктів їх переробки. В останні роки Україна є найбільшим у світі виробником соняшнику з часткою більше як 25 % світового виробництва. Практично весь урожай соняшнику переробляється на вітчизняних підприємствах. А Україна являється світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії. Нині на Україну приходить більше третини світового виробництва цієї продукції та близько 56 % світового експорту. Основними покупцями виступають країни Азії та ЄС: Індія – 47,8 %, Китай – 8,8 %, Іспанія – 6,3 %, Нідерланди – 6,2 %, Італія – 5,9 %, Велика Британія – 2,0 %, Франція – 2,0 %. Україна експортує в основному нерафіновану олію, а на ринку рафінованої олії знаходиться лишена четвертому місці в світі з обсягом близько 300 млн. дол. Українським експортерам слід орієнтуватися саме на цей сегмент ринку соняшникової олії так як ємність світового ринку рафінованої олії оцінюється в 3,9 млрд. дол. Посилити свої позиції на світовому ринку Україна може за рахунок високоолеїнової соняшникової олії світовий попит на яку складає близько 2,5 млн. т, в тому числі на ринку ЄС – близько 800 тис. т. Як виробництво, так і експорт цієї олії на Україні поки що не відзначається значними обсягами та стабільністю – в 2017 р. експортовано 210 тис. т, а в 2018 р. – 185 тис. т.

На відміну від соняшнику виробництво сої та ріпаку в значній мірі орієнтовано на експорт. Так як внутрішнє споживання цих культур значно менше обсягу експорту, то на світовому ринку позиції України більш сильні в експорті ніж у її виробництві. Так, серед світових виробників сої та ріпаку Україна займає восьме і шосте місця, а серед світових експортерів, відповідно, шосте і третє. Основним напрямом експорту сої є країни Азії – Туреччина, Іран, Ліван. Деяко менше уваги звертають на імпорт сої з України країни ЄС, так як існує підозра на виробництво в нашій державі генно-модифікованих сортів сої. Проте експорт до ЄС сої має місце і основними покупцями є Італія, Греція, Нідерланди і Польща.

Виробництво ріпаку в Україні орієнтовано переважно на експорт – 2136 тис. т в 2017 р. і 2440 тис. т в 2018 р., що складає, відповідно, 97,3 % і 88,9 % обсягу виробництва. Традиційно основні експортні потоки ріпаку направляються в країни Європейського Союзу. В 2018 р. Україна експортувала в країни ЄС 2140 тис. т ріпаку, що перевищило половину їх імпорту.

Такі значні масштаби експорту сої та ріпаку мають місце по причині відсутності експортного мита на ці культури. До речі наявність такого мита на насіння соняшнику якраз і сприяло тому що в 2015-2018 рр. лише 0,7 % виробленого соняшнику було експортовано. В результаті значних обсягів

експорту сої та ріпаку залишаються без сировини вітчизняні підприємства з усіма негативними наслідками від цього. Потужності по переробці сої нині досягли 5,44 млн. т на рік, але вони по причині масового експорту завантажені лише на 20 % і це при тому, що наші соєва та ріпакова олії, а також макуха користуються попитом на світовому ринку, в т.ч. в країнах ЄС. Можливості зменшення експорту насіння сої та ріпаку і зростання їх переробки на вітчизняних заводах нині пов'язується з відміною бюджетного відшкодування ПДВ при експорті сої та ріпаку з 1 січня 2020 р., що дозволить переробним підприємствам отримувати недорого сировину.

Серйозні позиції на світовому ринку Україна займає і по експорту макухи олійних культур. В експорті макухи соняшnikової, соєвої, та ріпакової частка України у світовому експорті складає 7 %, а в торгівлі соняшnikовою макухою – 65 %. По причині стагнації внутрішнього попиту, пов'язаного з низькими темпами розвитку тваринництва, частка експорту у загальному виробництві зростає з 85,6 % в 2014 р. до 88,9 % в 2017 р. Найбільшими імпортерами макухи є країни ЄС. За останні три роки туди експортовано 56,4 % соняшnikової макухи (Іспанія, Італія, Нідерланди, Польща), 80,5 % - ріпакової (Іспанія, Литва, Польща) та 33 % соєвої (Польща, Угорщина). Саме з країн ЄС ми імпортуємо м'ясо та молочні продукти в певній мірі виготовлені з вітчизняної макухи. Зрозуміло, що тільки істотні зрушення у вітчизняному тваринництві можуть змінити ситуацію і Україна буде експортувати не макуху, а продукцію тваринництва.

Більша частина продукції олієжирового підкомплексу вивозиться через українські морські порти. Це вимагає пильної уваги до інфраструктури, що забезпечує зберігання, переробку та транспортування вантажів відповідної номенклатури. Особливо це стосується логістичного ланцюга при поставках на експорт рослинної олії. Загальна потужність олійно-наливних перевальних терміналів на сьогодні оцінюється в 10,65 млн. т. Перевалку здійснюють 15 терміналів, комплексів розташованих в 7 портах. Вони мають в своєму розпорядженні резервуари для одночасного зберігання 866 тис. т олії. Існуючі потужності в змозі забезпечити перевалку всієї експортованої олії. Проте з урахуванням тенденції постійного зростання експорту олії виявляється необхідність побудови додаткових потужностей інфраструктури в портах. Це забезпечить зберігання великих обсягів олій, дозволить трейдерам оперативно реагувати на зміну цін світового ринку і позитивно вплине на експортну виручку від реалізації рослинної олії.

Рівень виробництва продукції олієжирового підкомплексу, як олієсировини так і продуктів їх переробки, досяг значних обсягів завдяки інтеграції України в світові структури і можливості імпорту. Саме зовнішня торгівля створила сучасну олієжирову промисловість практично повністю орієнтовану на зовнішні ринки. Подальше нарощування експорту товарів підкомплексу пов'язується з такими перспективними шляхами:

- зростання урожайності соняшнику, сої та ріпаку до рівня країн ЄС;
- істотне збільшення виробництва високоолеїнового насіння соняшнику

- і відповідно, виробництва та експорту високоолеїнової соняшникової олії;
- збільшення виробництва та експорту рафінованої соняшникової олії;
 - повне завантаження існуючих потужностей з переробки сої та ріпаку з метою збільшення експорту олії та макухи, а не олієсировини.

ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АПК УКРАЇНИ

Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент
Одеська національна академія харчових технологій

Умовою стабілізації економіки та успішного розвитку агропромислового комплексу є оздоровлення фінансового і грошового обігу. Але в країні давно вже немає відповідності видатків з доходами, постійно збільшується дефіцит у бюджеті [1]. Практика державного регулювання агропромислового комплексу розвинених країн переконливо показала ефективність аграрного протекціонізму і субсидування сільськогосподарських виробників і переробних підприємств. Однак в Україні ці заходи застосовуються недостатньо, тому сьогодні перед суспільством стоїть проблема забезпечення населення продовольством, тобто ми опинилися під загрозою продовольчої безпеки.

Досвід розвинених країн демонструє “непопулярні” кроки уряду для стабілізації економічної ситуації, недопущення продовольчої небезпеки тощо. В Україні було зроблено першу реальну спробу реформувати систему виконавчої влади та оптимізувати міністерства [2; 3]. Так, 3 вересня 2019 р. було ліквідовано Міністерство аграрної політики та продовольства України, яке забезпечувало 17 % ВВП і 40 % вільної виручки країни, а його функції передано Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України. На нашу думку, така реформа і трансформація міністерств мала бути втіленою ще 20 років тому, але таким чином, щоб ні в якому разі не втратити функції регулювання АПК. Нині, коли Україна є аграрно-промисловою країною, головним завданням уряду є підтримка бюджетотворюючої галузі – сільськогосподарства, розвиток харчової і переробної промисловості, машинобудування для АПК, субсидіювання науки і освіти саме в цьому секторі економіки. Дуже важливо в умовах перманентної трансформації нашої економічної системи не втратити ті досягнення і позитивні зрушення АПК, які відбулись з 2015 року.

Існує реальна загроза того, що країна з понад 42 млн га сільськогосподарських земель, 4 млн особистих селянських господарств, які обробляють 6,1 млн га земель, 45 тис. фермерських господарств, які лише почали відчувати увагу до себе з боку держави, буде не в змозі захистити тих, хто мешкає, працює на землі та забезпечує продовольчу безпеку країни.

Протягом останніх п'яти років, держава звернула увагу саме на тих, хто реально підтримує продовольчу безпеку України, на малі та мікропідприємства, адже саме такі особисті селянські господарства, сімейні та фермерські господарства забезпечують населення понад 97 % картоплею, 89 % – овочами

17.	CONCEPT AND CLASSIFICATION OF NON-CURRENT ASSETS: THEORETICAL ASPECT	46
	Stupnytska T., Ph.D., Associate Professor, Volodina O., Assistant, Pryimak V., Master, Vozniuk L. Master, ONAFT, Odessa	
18.	ПЕРЕДУМОВИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	49
	Маркова Т. Д., к.е.н., доцент, Мостицька С. І., магістрант, Маленко В. В., магістрант, Онищук А. М., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
19.	МЕТОДИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	52
	Купріна Н. М., к.е.н., доцент, Гурмач Т. Б., магістрант, Коршунов О. С., магістрант, Мігун Л. В., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
20.	УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	54
	Купріна Н. М., к.е.н., доцент, Власой А. В., магістрант, Краєва А. О., магістрант, Романова В.Ю., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
21.	МЕНЕДЖМЕНТ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	56
	Корсікова Н.М., к.е.н, доцент, Череватий В.М., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
22.	СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОЖИВАЧІВ	61
	Брайко М. Г., ст. викладач, Голубьонкова О. О., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
23.	СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ	62
	Корсікова Н. М., к.е.н., доцент, Поросюк І. А., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
24.	НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	64
	Корсікова Н. М., к.е.н., доцент, Туренко Я. О., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
25.	ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ХОЛДІНГІВ УКРАЇНИ	66
	Дідух С. М., к.е.н., доцент, докторант, ОНАХТ, м. Одеса	
26.	КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ (СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ)	68
	Кулаковська Т. А., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
27.	ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ РИБОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ	70
	Самофатова В. А., д.е.н., професор, Ганусовський В. О., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
28.	РИНОК ЗЕМЛІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ.НОВИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ	73
	Татарик Е. П., асистент, ОНАХТ, м. Одеса	
29.	СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ХЛІБА І ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ	75
	Лобоцька Л. Л., к.т.н., доцент, Аун В. М., магістрант, Якубовська Ю. С., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	
30.	РОЛЬ ОБ'ЄКТИВНИХ ЗАКОНІВ РОЗВИТКУ В ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ ПРОЕКТУВАННІ	78
	Фрум О. Л., к.е.н., ст. викладач, Магденко С. О., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса	
31.	ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	79
	Антонюк П. О., к.е.н., с.н.с., Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Антонюк О. П., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	
32.	ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АПК УКРАЇНИ	83
	Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15-16 жовтня 2019 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА

ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 01.10.2019 р.

Підписано до друку 01.10.2019. Формат 60x84/16.
Папір офсетний.
Ум.друк.арк. 13,15.
Тираж 500 екземплярів.

Видавництво «Друк Південь»
Тел.: 0972122975